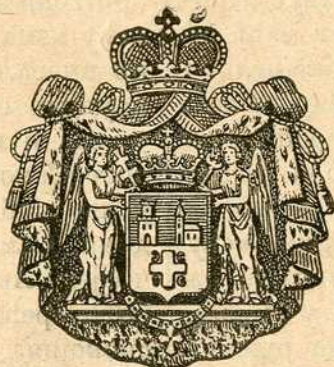

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 3.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ
СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 16. јануара 1900.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Михаил

БОЖЈОМ МИЛОСТИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП СРПСКЕ
ЕПИСКОПИЈЕ Г. КАРЛОВАЧКЕ

Часном и пречасном свештенству и љубазном у Христу
стаду свом:

Христос се роди!

Ето нам, љубазни, празника најмилијега; ето нам свијетлог Рождества Христа! Има ли кога међу нама, да тај радосни празник није очекивао чувством особитим, чувством миле и радосне нестрпљивости неке?!... Па то је по све разумљиво и тако мора да буде, јер је то почетак новог, бољега и срећнијега живота нашега...

Св. црква наша, још од празника Ваведенија Богородичина, наговијешта и објављује нам, да ће наскоро осванути златни Божић наш; јер она пјева и у уста нам меће веселу славопојку ону: Христос се рађа, славите... А да што достојније изађемо у сретање небеском

полаженику Божића нашега, наређује добра мати наша, да се шестнеђелним постом и покајањем очистимо од сваке нечистоће и накитимо дјелима свијетлим, дјелима Богу угоднима.

Па када смо под духовним руководством св. цркве православне приправили се тако, па и дочекали, ето, милошћу Божјом, оваплоћенога Сина Божјега; о ком и о чему да размишљамо и разговарамо данас, ако не о данас Рођеном Спаситељу нашем и о срећи и спасенију нашем, које нам је Он донио данас...

Па мислећи и разговарајући о Њем, ми ћемо, љубазни моји, осјећати праву и чисту радост, какву не осјећамо сваки дан.

Почећу с вама, дјечице мила. Зар се не радујете ви, када се сјетите, да је Син Божји, Који се благоволио родити од Пресвете Дјеве био као и ви што сте: дијете, младенац, отроча младо; да је на топлим грудима Своје пречисте Мајке гријао се и питао, да Га је Мајка Његова, као што је и вас вапа, ношала на пречистим рукама Својима, да је ра-

сао из године у годину, да је од малога дјетенцета, израсао прави младић и човјек зрио, као што ћете и ви, помоћу Божјом.

Ето, дјецо драга, Господ Исус Христос, био је вршњак ваш. брат ваш по доби дјетинској и младићкој. Како велика част, колика срећа, колика радост за вас!

Будите сад, дјечице, увјерени, да Господ наш, Исус Христос, воли дјецу, јер је и сам био дијете. Он је то не једанпут показао, док је живио међу људима на земљи. Тако сте ви чули од својих свештеника, и у школи и у цркви, како је оно Исус Христос код једнога овећег збора прекорио своје ученике, што су бранили дјеци да не наваљују к њему. Рекао им је Спаситељ том приликом: „Оставите дјетей, и не возбраняйте имъ принти ко мнѣ: таковиѣх во естъ царство небесное.“ (Мат. 19, 14.) (Оставите дјецу и не забрањујте им долазити к мени; јер је таковијех царство небеско.) Рекавши то, метнуо је Спаситељ руке на дјецу и благословио их.

Не заборавите, драга дјецо, да је и за вас приправљено царство небеско! Тамо вас чека Христос Господ Само гледајте већ сада, ма како дуго живјели, да се умилите Исусу Христу, да му угодите и да вас воли, да вас Он и овђе благослови сваким добром Својим. А како ћете се ви моћи умилити Господу Исусу Христу? Тако, дјецо драга, ако будете чинили оно, што је и Он, као дијете чинио.

Христос је био послушан Својим родитељима (пречистој Својој Мајци и шкрбнику Свом, праведном Јосифу). И ви поштујте и слушајте своје родитеље.

Још као дијете, ишао је Христос са Својим родитељима у храм Божји, да се ту моли Оцу Свом небеском. Долазите и ви с родитељима својима у цркву Божју сваки пут, а особито у оваке свечане дане, као што је празник Рождества Христова. О Исусу се чита у св. Еванђељу, да „преспѣваше премудростию и возрастомъ, и благодатию оу Бѣга и чловѣккхъ“ (т. ј да напредоваше у премудрости и у расту и у милости код Бога и код

људи). (Лук. 2, 52). Будите, дјечице, и ви такови, како би вас могли називати дјецом разумном, паметном и добром, и како би вас волио и драги Бог и добри, поштени и честити људи. Нека не буде међу вама никакве злоће, лажи, лијености ни ичега, што не ваља. Гледајте, да се научите свему, што је добро, да будете утјеха и понос својим родитељима, а радост Самом Господу Исусу Христу, Који је из љубави према вама и осталим људима, Сам изволио бити, као и ви, дијете, човјек. Ако будете таки, знајте, да ћете бити срећни. Душа ће вам свагда бити спокојна, мирна и радосна; а ту ћете радост осјећати особито у оваке свечане дане, као што је Рождество Христово: Сам Господ, као да ће се уселити у срца вапа, и ви ћете осјећати праву и чисту радост небеску, царство Божје. Ето, о том размишљајте, дјецо мила, у ове свечане дане...

А сад да речемо и вама очеви и матере српске, каква особита радост испуњава груди ваше, када помислите на данас Рођеног Спаса нашега! О, велика, заиста, радост! Сјетите се само, да је Исус Христос благоволио имати матер, пресвету Дјеву Марију и као оца, праведнога Јосифа обручника. Сјетите се, да је Он благоволио примити родитељске њихове бриге, шкрби и трудове и да их је поштовао. Знајте, дакле, да су пред Господом и ваши родитељски трудови, бриге и шкрби — у велике уважени и поштовани, и према томе, чим се више и свесрдније будете старали за своју дјечицу, тијем ће већа бити награда за вас пред Господом — и овога и онога свијета. Све то, што чините за своју дјецу, као да чините за самога Господа, који воли и љуби дјецу. Знајте, да Исус Христос, Сам бивши дијете, не ће оставити дјеце ваше, и да се Он особито и нарочито брине за сирочад јадну. Мајка Божја зна и позна бриге и јаде срца материнског; Она ће да их олакша и ублажи у вас, из љубави према Свом предвјечном младенцу, Сину Њеном, Сину Божјем... Размислите, очеви и мајке, о свему том, особито овијех празника вели-

ких, повјерите све своје мисли, бриге и јаде данас Рођеноме Спаситељу и Његовој пречистој Мајци, и ви ћете се утјешити, ви ћете осјетити особиту небеску радост у срцу вашем.

Обраћамо се и вама, браћо, што трпите биједу, оскудицу и невоље овога свијета. Размишљајте и ви о данас Рођеном Господу, сјетите се, како су потребни и сиротни били Његови родитељи, у каквој потреби и сиротињи родио се *Он сам*; родио се не у палачи каквој богатој и раскошној, него у сиротињским јаслицама, у слами, у вертепу (пештери), ће се благо склањало од сунчане жеге и припеке. Па како је живио; да је и Сам уздануо и завапио, да син човјечји нема ће ни главе да склони!... Не клоните и не кукајте Сиромаштво није гријех, није срамота никаква. Гријеш и срамоти се онај, ко сиротињу презире. А Господ Исус Христос милује и воли сиротињу. Кома су анђели навјестили, да се родио Спаситељ? Сиромашним пастирима. А сјетите се и онога, како је *Он Сам*, благоволио рећи: Ко учини какво добро сиротињи, као да је *Њему Самоме* учинио. Дакако, да Господ милује и љуби само такву сиротињу, која долази не од сопственог нерада, немара, лијености, пијанства и другијех неваљалих својстава. Такове сиротиње Он не воли, него је још кара и не признаје. Него, ако си ти човјек поштен, вриједан, усталац и тријезан, то и ако си сиромаш и биједан, — не стиди се своје сиротиње и не клони; трпи јуначки, труди се и ради, а при том се уздај у Онога, Који је нас ради Сâм постао ницим — сиромашом, и живио оскудно на земљи. Нада та, даће ти снаге и радости, особито у ове дане, када будеш размишљао о Господару неба и земље, Који се родио данас у сиротињи, од сиромашне, али пресвете Дјеве Марије.

Па и ви богати и знатни радујте се данас мислећи и размишљајући о данас рођеном Спаситељу свијета. И ако је Исус Христос корио богате и знатне због њихове гордости, надутости и прећеране жеље за земаљским добром; ипак

Он не одбија од Себе онаке богате и знатне, који су достојни Његове љубави. Тако је Он, лежећи у јаслама, као дјетенце мало, примио поклоне и дарове од трију источних мудраца — царева. Тако учините и ви данас, што сте, по милости Божјој, одарени добрима овога свијета. Принесите и ви поклоне и даре данас рођеном Спаситељу нашем, т. ј. удијелите један дио својих великих доходака сиротињи, које толико има око нас, оканите се сваке гордости, сујете и надутости, па се сјетите, да смо сви, и богати и сиромашни, дјеца једнога Оца небескога, браћа међу собом, дакле — равни и једнаки пред Господем.

Када будете тако мислили и осјећали, то ће заиста небеска радост испунити душу вашу, узрадоваће се с вама и о вама и Сâм Исус Христос, Који се родио у сиротињи, а Кома су се поклонили цареви, славили Га анђели небески.

Најпослије обраћамо се свима вама, љубазни моји! Сви ћемо ми осјећати данас велику радост, ако срца и душе наше обратимо потпуно и искрено данас рођеном Спаситељу. Рождество Спаситеља нашега доноси радост свима људима, свему хришћанском народу, јер то је дан нашега спасења, нашега усиновљења Оцу небеском, а кроз Његова Сина, Исуса Христа. Постарајмо се, да та света радост буде опћа, да испуни срца свију нас. Радост та испуниће срца наша и у овом светом храму, ако се ми у што већем броју, свечаније него обично, саберемо у светом овом дому Божјем. И пјесма нека нам је данас одушевљенија и молитва срдачнија и богослужење торжественије, но иначе.

Радост та нека испуни срца ваша и ван светога дома Божјега, на дому породица ваших. Само не заборавите, да ће та радост бити Богу угодна и вама спасоносна, ако при том не буде прећераности необузданости какве. Веселите се, али не опијајте се и не чините никаква безакоња.

Играјте и пјевајте, радујте се и веселите, али не заборавите, да и онда, кад једете и пијете, све у славу Божју

чините. Нека влада у домовима српским, дух православија, дух страха Божијега, дух старе побожности српске, дух мира, слоге и јединства, што се у љубави зачиње и свршава. Држите и свето чувајте добре старе обичаје српске у опће, а о Божићу нарочито. Између другијех, и они су један доказ, како се народ наш усред највећих биједа и невоља умио одржати као јединица, као цјелина народна. Нека нас зову каквијем именима хоће, нека свету вјеру нашу православну потискују иза осталијех; ми ћемо свагда, ако се тако понесемо и поживимо, уз заштиту Оца небескога, пуни радости духовне, пјевати мило наше: „Рождество Христово“ и слатко и њежно „Два днеша...“

Бог, Отац свију нас и св. црква православна, мати наша, штитиће и од сада вијерни свој народ српски, коме од срца поздрављајући свијетло Рождество Христово кличем у смирености: Христос се роди!

Дано у *Плашкол*, уз Божићњи пост 1899.

Ваш
у Христу смирени, горепоменути
молитвеник

Михаил.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Раздељење царства Соломонова.

(Темат из библијске историје)

— Радослав М. Грујић —

(Наставак).

Посматрајући то жалосно стање пробудила се у његову срцу она давнашња радост Јефремљана; а сетивши се свог великог саплеменика Исуса Навина, он се застидео свога племена, које мирно подноси тешки јарам наметнути му сасвим туђим човеком — поглавицом Јудина колена. И он је размишљао: Када је Јаков благосиљао Јефрема, предсказао му је велику и сјајну будућност, која се само донекле испунила тиме, што је из његова племена изишао тако велики вођа, као што је био Исус Навин. Но то племе, било је све до зацарења Давидова дома центрум и давало је тон свем религиозном и политичком животу народном. Па ето сада оно мора ропски да служи представницима слободног колена Јудина.

— Те мисли биле су природна спрема к значењу, које му је предстојало, а коначне резултате извеле су тек тада, када их је оснажио и протумачио силомски пророк Ахија, који, сретнувши га једном приликом у пољу, раздера пред њим свој нови огртач на дванаест делова и давајући од њих десет Јероваому рекао је, да ће тако Господ расцепити царство Соломоново и предати њему десет колена, уз дом Давидов остаће само два колена и то само ради Давида, да би остао тај светиљник пред лицем Божјим и ради града Јерусалима, којег изабра Бог, да у њему пребива име Његово. (3. Цар. XI. 29—37).⁴

Те речи пророкове нашле су одмах одзива у души и срцу поноситог и славољубивог младића. Шта је он одговорио и како се понашао није нам познато, али, по свој прилици, он је био врло нестриљив, да би могао дочекати смрт свога господара, те му је стога требала каква год неудаћа, како би дошао до убеђења, да се испуњење пророштва не налази у његовој руци, већ у руци Онога, Који му је преко пророка своју вољу објавио. Но како било — он се диже против цара. Највероватније ће бити, да су се немири појавили због тога, што Јероваом није умео прећутати и прикрити од другога својих оно, што му је пророк Ахија прорекао, те је онда сасвим природно, да су се његови поносни саплеменници, кад су то чули и пре времена дигли против цара. О тој побуни сазнао је цар за времена и пошаље војнике, да ухвате коловођу тих немира. Али Јероваом осећајући, да је још врло слаб, да се одупре царској сили, чим је осетио опасност по своју личност побеже у Египат.

У Египту у ово доба наступила је баш промена на владалачком престолу. Фараона, који је помагао Соломону и дао му за жену

⁴ Символичко деловање, које је овде употребио пророк Ахија да изјави вољу Божју Јероваому, слично је многим другим символичким радњама, које су пророци по заповести Божјој употребљавали, а имало је сврху, да јасније и силније истакне вољу Божју и да снажније делује на срце онога, коме се воља Божја јављала. Нови огртач пророка Ахије имао је по свој прилици, да значи скорашње успостављање новог царства у јудејском народу. Дванаест делова пророчкога огртача, по објашњењу самога пророка Ахије, означавали су дванаест колена израиљских; а десет делова, које је Ахија дао Јероваому предсказивали су будућу царску власт Његову над десет колена Израиљевих.

своју кћер — наследи неки Сусаким I.⁵ на споменицима Шешонк — први цар XXII. династије и први Фараон, који се у Библији назива по имену, те се по томе може доста верно одредити и доба, у ком се та побуна догодила.

Под заштиту тога цара побегао је Јероваам. Сусаким није имао потребе, да склапа савезе са суседима, као његов претходник, а нити је био у каквом сродству са Соломоном, јер иначе би засигурно предао у руке Соломону противника Давидова дома; а он је на против заволио Јероваама тако, да му је дао за жену Ано-у сестру своје жене Текемине, која је била мати каснијег цара израиљског Авије.⁶ По свој прилици, да је Јероваам остао ту код

⁵ Он је завладао египатским престолом и основао Будастијску династију око 960. г. до Р. Хр. У књизи царства Сусаким се не назива Фараоном, већ просто царем египатским (3. Цар. XI. 40). То је био онај исти цар, који је после 20. година, у петој години царевања Ровоамова освојио Јерусалим и поробио храм и дворац, однесавши са собом све њихове драгоцености (2. Паралип. XII. 9).

⁶ Истина је, да, како у опћој историји, тако и у свештеним књигама ст. завета има доста нејасних и неразумљивих места. Али новије ископине, које пронађоше новији историци, не ограничавајући се само на перо, већ лативши се будака и мотике, те отишавши у долине Нила, Тигра и Еуфрата, као и на друге стране историјског истока, и почевши ракопавати бедеме стародревних рушевина, угледаше пред својим очима читав свет новог историјског знања — попунише и разјаснише бледе и празне странице историје, — оне бацише нову светлост на судбину старог човека. Но за нас је најважније то, што та нова открића стоје у врло блиском односају са библијским историјским казивањем — не само ради тога, што су јој пружила много нове светлости, разјашњавајући њене тамне странице, него још више тим, што доказаше многе, по изгледу, чудновате библијске догађаје и факте, који се дотле слободно моглоше подврћи критички скептицизму. На основу дакле, египатске и асирске епиграфије, добисмо средства, да контролишемо наше св. књиге ст. завета, које нам се показаше, да су верни рефлекси обичаја онога доба. — Египатски споменици потврђују синонимност Сусакама са заштитником Јероваамовим тиме, што је у највећем натпису, на јужној страни храма у Карнаку насликан у једној знаменитој сцени, где витла својим победоносним оружјем над 133 побеђена непријатеља и гура подножју Тиваидске тројице главе 30 побеђених народа, усред којих се спомињу и Јудеји (Бар је Шампوليон прочитао над једном од брадатих фигура натпис „Jutaba Melék“ цар или царство Јудејско) премда је то читање доста сумњиво (Duncker II. стр. 39.)

Сусакама све до смрти соломонове. Али за све то време боравка свога у Египту стајао је он у свези са странком незадовољника, те је тако могао одмах после смрти Соломонове на позив својих саплеменика повратити се у отаџбину и ставити се на чело бунтовника, који изведоше раздељење народа израиљског на два царства.

Усред таковог спољашњег и унутрашњег државног растројства, — у то доба баш, када околни непријатељски народи џиновским кораком почеше развијати силе своје на штету израиљског царства, и када је у самој држави суревњивост између два најјача колена до граница својих нарасла, а овладала свуда упоће мржња на Соломона и Давидов дом — заклопи очи за свагда велики цар Соломон,⁷ остављен од свију и свакога, окружен само ласкавцима и удворицама, а затим, како вели летописац: зацари се Ровоам син његов на место њега (2. Паралип. IX. 31).

У то исто доба развише баш најјаче свој силан рад пророци и тим ускорише сигурни пад давидова дома. Они су ишли свим силама за тим, да исправе то зло стање, у које је пала држава за последњих година Соломонова царевања; па су мислили, да ће то променом владајућег дома најпре постићи. Они су рачунали на успех, који су постигли оборивши Саула на поставивши на место његово Давида, те су мислили, као што то увек при промени на престолу бива, да ће нови владалац моћи и хтети уништити сва зла, која се за владе Соломонове у државу увукла, те боље управљати крмом државног живота, водећи га срећи и напретку народном. Те њихове тежње и ревностна проповед против Давидова дома поколебаше и оно народне љубави према томе дому, те је зависило једино од величине духа и способности Соломонова сина и наследника, да ли ће те њихове тежње победити и славу Давидова дома помрачити.

Али ипак цео народ није делио таково мишљење. Било је ту и таквих, и ако мањи део, који су имали врло великих узрока, да раде на трајном опстанку куће Давидове. Главни град Јерусалим имађаше за сав напредак и сјај свој једино тој кући да благодари, а тако исто и колена Јудино, као цар-

⁷ 980 или тачније 978 год. до Р. Хр., а 516 од изласка из Египта.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ско, уздигло се Давидовим домом. Но шта више, било је и много бољих Јудеја, који без икаквих племенских и личних узрока тврдо држаху, да се влада и без икакве насилне промене, — која шта више може бити и опасна по цео државни организам, — може мало по мало на боље окренути, те и неосетно истребити старо зло. Али много јача странка беше уз Јефремово колено и противнике Давидова дома, коме је по томе неизбежно пропаст претила.

У тако тешким приликама, када би требао да заузме царски престо — човек снажна духа, вешт политичар и добар државник, попе се на њега јединац син Соломонов — Ровоам, — човек слаба духа и недорасао времену и приликама, у којима је имао да влада. Те баш та неспособност и немоћ духа Ровомова ускорила је Богом предсказано преко пророка Ахије рездељење колена израиљских и пре, него што су северна колена икакав покушај у то име учинила. Ровоам је био већ у 41.⁸ год., када му је отац умро, те може бити, да је и сам већ дуже времена нестрпељиво ишчекивао царски престо, и ако му не беше дорасао. Он није био, као што неки научари хоће, син кћери египатског краља, која са Соломоном и није имала мушке деце, већ кнегиње амонејске Ноаме, кћери амонејског цара Анона (види: 2. цар. X. 1; и ср 1. цар. XII. 24). Несрећа је његова била, што се родио и васпитао усред раскошног и развратног дворског живота, који је раслабио и поништио снажни негда дух самога Соломона. Од свога оца наследио је само донекле бодар ум и окретност — док остала лепа својства Соломонова не оставише ни трага на њему. Био је лакомислен и горд, а ни мало није имао самосталности, која је преко потребна неограниченом апсолутистичком монарху, нити је показивао каквих виших способности, а нити грађанских врлина. При таквим околностима, у сред којих се отпочело његово царевање — уз споменута својства младога цара, он, — опкољен грозним политичким опасностима — није био кадар управљати крмом

⁸ Новији истраживачи мисле, да је Ровоам тек 21 год. имао, кад је ступио на престо, а што се у св. књигама налази 41. година мисле, да је погрешка преписивача, који је заменио слична слова као што су „meth“ и „kaf“.

државног живота. — Неспособан за јасно разумевање правога стања ствари, он је — по речима познатог писца библијске историје Лопухина — управљао државни брод свој на горостасну стену, о коју ударивши морао се разбити, да се више не састави.

(Свршиће се.)

Религија

као неопходна потреба сваког грађанског друштва.

По талијанском Јереј Петар Бронзић.

(Свршетак).

Закони људских законика су, дакле, сувише слаби, да одрже јавни и приватни морал у грађанским телима. Јер, прво, радње скривене не подлеже баш ни у чем под њихову власт; друго, многе не могу потпасти под њихову власт по својој сувише неопредељеној нарави, а таквих је безброј; неке избегну, неке потпадну под испит судски и мач власти, могу по људској слабости и криво пресуђене бити; а остале потпадну под њих и приме казну — али тек онда, кад је морал већ повређен и друштво у својим правима општењено; тек онда, велим, кад неправда постане очевидном.

А шта да кажемо о оним средствима, са којима софисте лупају главу, да подиру снагу закона и да сачувају поштење грађана, а то су: васпитање, примери, јавно мишљење, јавни интереси? Несавршена и слаба је то помоћ, јер се она на већој страни народа, на страни мање уређеној, а потребитијој, показује скоро ништетна. Пристрасне су то науке сувопарне, без живота насрам крпког унутарњег општењеног осећаја — о религиозним идејама; то су системе изопачене, које смерају на то, да простим разумом заведу она бића, која живећи осећајем и интелектом, виде, да је прва ствар, што је разумом откривају — баш слабост његова.

Нема се куда, ни камо, него се баш мора признати, да људско друштво, ако одбаци религију, нема довољне одбране за своја права, а ни за прибаву својег добра. Јер, да се усрећи људско друштво, ваља све људе добрима учинити; а да се то постигне, ваља им срца изменити, и учинити, да љубе оно, што мрзе — а то је само Божје дело и његове религије.

Религија чини да се место преваре, непријатељства и окрутности, зачне у срцу нашем: благост и трпељивост; место дрскости и охолости — скромност и благост; место расипности, блуда, мамура и покварености сваке врсти — умереност, стид и трезвеност; место грабежа и лукавства — великодушна и благотворна љубав; место свију зала — најлепша и света врлина. Толико је ето моћна религија Исуса Христа!

Да би што боље потврдили изложену истину, кажите ми, молим вас, који је то нишан, на који циљају сви закони друштвеног тела? Зацело ни један други доли — чување јавног поретка, и у колико је могуће, благостање приватних људи. Зато закони људски, да постигну ту своју двоструку сврху, сабирају средства. Али та средства, какова год била, ипак не сазнају тајне одзиве душе, нити оне тајне и скривене радње, које и ако с почетка невине, при даљем развоју свом све се више одстрањују с правог пута и изопачавају; не брину се о сумњи, о препиркама из похоте и ђефа — а о свему томе и томе подобном, треба да води рачуна онај, који хоће да има права и суда над оним бићем, које више живе у унутрашњости, него у спољашности; над оним бићем, које је увек у неизвесности, а и у добру и злу превртљиво и нестално. Закони се баве делом доказаним, позитивним, очевидним. Иду тако рећи друмом, који иде по средство, а на осећаје, који овда онда вијугају, не базирају се. А шта напротив чини религија? Она поступа сасвим обратно. Она је унутрашња управитељица савести; она бдије над сваким замишљајем нашег духа, прати га у свим потајним променама, по свим путевима, што их он прелази, те се показује у толикој мери гинка и вијугаста, у коликој је мери укочен и непомичан пут закона; она је и светлост и топлина, — просвећује ум и загрева вољу. Клањајућ се врховном бићу — Богу, садржава у исто време, љубав, поштовање, смиреност, захвалност, поуздање; она је штовање моћи, мудрости, доброте и бескрајне правде. Нема дакле оне моралне врлине, коју она не одгаја, којој принципе не укрепљује и чију делатност не распростире. Она приписује нашем духу неку специјалну узвишеност; упозорава га на искреност и скромност, ублажава га, храбри га, речи, наставља га и

упућује у свим моралним савршенствима и помаже све племените тежње његове. Религија, и једино религија може испунити и к циљу привести несавршено дело људских законодавстава; само она може ојачати и доскочити недостатку оних срестава, која воде народ добру, а властима помажу. Ма колико да је човечна, опрезна и племенита која влада, ипак има много противника, јер она развија своју моћ на добро свију. Закони власности зацело да су ошћи принципи правде, корисни и красни у теорији; а гле! у пракси њима људи више осећају опорост социјалне неједнакости. А то зато, што људи неће, да се опомену првобитне вредности при добитцима, и потоњих погодаба. Религија — уздижући мисли и осећаје наше Ономе највишем и најсавршенијем бићу, Које је једнаким одстојањем од свих људи, врх небеса поставило престол Свој, те одатле свим стварима равна и господари — тиме већ ето, изједначује бедне неједнакости и фриволне претензије једних, а окрутну охолост других, те амбиције и зависти многих циљева, који уздрманој помисли чуда и колоси изгледају, а које религија једним дахом само разорава. Најзад нам је једина религија препоручила оне врлине, које се садрже у хуманости и добротинству, а те су: благост, трпељивост, одбрана, потпора, те утеха бедних и њевољних. Красне, миле и свете врлине, цветови душе! Њих закон грађански, не само да не може прописати грађанину — него их ни тражити не може од њега. Па под коју се онда цену може одржати мир и унапредити благотање грађанског друштва?

Нема те мудрости људске, која би довољна била управитељима држава — увек им је преко потребна религија! Иначе не преостаје друго до ли, да деспота заповеда, а роб да се покорави. Нема науке, која би као хришћанска, друштвене дужности у тако леп и красан поредак скупљала и штитила их! Она нам налаже, да се покоравимо властима, као од Бога постављеним, и то не из страха од казне, него из љубави и савесности. Она нам налаже, да старије поштујемо, једнакима с нама да смо верни и искрени, према нижима од нас да смо скромни, а са свима пријазни. Она чува неповређену супружанску верност, осигурава породични мир, и не само да зауздава инте-

ресне узурпације, него ограничава и жудњу за туђим стварима; не само да забрањује очима, да са завишћу туђе ствари погледају, него налаже руци нашој да буде приправна да пружа онима, који оскудевају. Не само да нам уписује у велику кривицу вређати и штетити туђу личност, него нам строго налаже да добро чинимо и онима, који би иначе од нас зло заслужили; да благосиљамо оне који нас проклињу, једном речи, да у свима нама буде једно срце и једна душа. Божанствен је то закон, основан на љубави; љубављу прихваћа све сталеже, сва бића, те лебди за тим да их све споји, пак да састави златан ланац, који да силазећи с неба на земљу земљу с небом споји и привеже. Божанствен је то закон, јер он прештампава овде на земљи дивну слику оне вечне хармоније, која равна путеве звезда, и која усређава корове анђеоске и душе блажених!

О религијо, религијо! Теби дугујемо захвалност, као сталној чуварици реда и правих принципа правде и поштења; теби дугујемо захвалност за племенита дела милосрђа, за једнакост и братство. Ти крепиш врлину, а несрећу тешиш. У теби налази прибежиште потиштена невиност, а храброст потпору. Ти дајеш уму узвишене и племените појмове, а срцу слатке и благе наде. Ти си нам при напорима одмор, а у бризи окрепа. Ти си украс младости, а достојна старости. Светлост и колебици и престола, окрепа кедрима на бреговима, а роса травама по долинама. Ти живиш с нама, поред нас и за нама. Ти си нам верна сапутница нашег доба, а најсигурнији вођа у вечност!

Проповед на светога Саву.

Говорио Григорије А. Николић, парох Ришки.

Помнијайте наставници ваша, њега глаголаша вамз слово Божје: њуке взирајуће на скончанје жителства, подражанте крѣк њх.

(Јевр. XIII, 7).

Побожни Хришћани! Ово су речи св. апостола Павла, којима учи Јевреје, говорећи: *Опомињите се учитеља својих, који вам казиваше реч Божју; гледајте на свршетак њихова живота, и угледајте се на веру њихову.*

Овај дан је један између оних, у који

црква српска православна особитим слављем призива нас да извршимо апостолску заповест, коју сам напред изрекао.

По установи св. цркве наше, ми се опомињемо данас богомудрог наставника нашега светога Саве, првога Архијепископа српскога, и Просветитеља народа нашега.

Он је за све време светости своје говорио реч Божју благодатном силом, и овом је утврдио народ српски у православној вери Христовој, и тиме просветио Србе вером истинитом.

Заслуге св. Саве, Архијепископа српскога за цркву Христову, па онда за народ српски, толике су, да би ми неблагодарни били, кад се не би опомињали нашега Светитеља.

И ја, као пастир ваш духовни усуђујем се, да вам скромним речима објасним заслуге Светитеља нашега за цркву свету и за народ српски. Слушајте.

І. Опомињите се учитеља својих, који вам казиваше реч Божју. Тако нам заповеда свети Апостол.

Свети Сава оставио је владалачки двор оца свога и отишао у свету Гору Атонску, која се славила тада, а слави се и сада, и славиће се до краја света са побожности и хришћанских врлина, и онде се покалуђерио, где је после и саградио са оцем својим манастир „б'јел Виландар на сред Горе свете“, који и данас стоји и постоји и сведочи нам српску славу стару...

Кад се поче по Србији колебати народ, узмућен туђим изасланицима, да остави веру православну и да прими јеретичку, потрча благоразумни проповедник, посвећен у Цариграду за Архијепископа и скоро дошав у Србију, наста проповедати реч Божју.

И подвигом ревносим учећи народ, утврди га у вери православној и истреби јереси из Србије.

Подели сву ондашњу Србију на владичанства, постави владике и тако српски Архијепистир Сава подиже српску цркву, те се одржа она и под најсвирепијим гонитељима у чистоти и истини до данашњега дана.

Тако, Хришћанине, ако си веран вери Христовој, дужност ти је бити ревнотељем вере.

Не мисли, што не видиш непријатеље вере, па да ти није нужно ни ревновати.

Али, ако ти је дао Бог истинито видело

вере и разумевање тајни Христових, а ти *ревнуј* са апостолом *Божјом ревности, докле обличије Христово не постане у вама* (Гал. IV. 19).

И црква ова света православна ревнује ревношћу апостолском и не заборавља Светитеља Саву да прослави, јер се сећа заслуга његових.

И црква света православна позива и тебе, Хришћанине, од рода српскога, да се сетиш Светитеља свога и поборника вере Христове, па да га и ти прославиш благодарним срцем.

Ти га, Србине, не видиш и не чујеш, али видиш мене, и чујеш мене, који ти данас проповедам реч Божју, као што је и он негда проповедао праоцима твојим.

Чујући поуку моју, сети се поуке његове, па га прослави; јер он беше онај пастир, који избави стадо од заблуде и поврати га Православљу.

Да није било њега поборника, Бог зна, да ли би ти данас славио Творца свога вером Православном.

Свети Сава био је Архипастир целе Србије, а ти си, Србине, пастир дома свога, пастир чељади своје.

Па као што је свети Сава учио цело стадо своје и проповедао реч Божју, да је утврди у народу српском, тако је дужност твоја, да учиш децу своју, да учиш чељад своју, да познају једнога истинитога Бога, и Његова Сина Исуса Христа са Духом Светим; и да их утврдиш у вери Христовој, у вери, љубави и надежди.

Ти си примио Божјом благодаћу науку Христову, па ти си дужан од овога дара дати и ближњима, а пре свега деци својој; јер си ти дужан уселити у уста њихова истину, и у срца човекова чистоћу и правду.

Дâ, ти си дужан да научиш децу своју, да се уздају у Господа Бога, који не оставља оне, који га траже.

Ти си, Србине, још и то дужан, да обавестиш децу своју, да имају свакад управљене очи у Бога Оца, Сведржитеља.

Јер око, које је управљено у Бога, нема се плашити никаквих замака.

Тако говори пророк-цар Давид: *Очи су моје свагда управљене ка Господу, јер Он извлачи из замке ноге моје.*

О, Србине, управљај очи своје ка Господу, и уздај се у Њега, Он је наше утечиште.

Нека се науче од тебе и деца твоја управљати очи своје ка Господу.

Нека се науче од тебе хвалити Господа и надати се на милост Његову.

Свети Сава знао је врло добро да управља очи своје: Он није гледао на благо овога света, на сјајност владалачког дома очима, него је обратио очи своје на небо, на живот вечни.

Он није гледао на оно, што брзо нестаје, него он управљаше очи своје у Бога, и старао се да угоди Господу Богу своме, па то остави пример и теби, ди и ти тако радиш...

II. Но св. Сава био је око, које провиди безбожна дела, које пробија кроз тмину и осветљава Србију, да Србе одржи у вери православној.

Стога св. Сава има заслуга осим за свету Цркву, још и заслуга за народ српски.

Чувши св. Сава за намеру јеретичкога пастира, да намерава послати свога човека да венча брата његова на престо српски и да уведе у Србији веру западних Хришћана, похита брзо у Србију, и оставивши манастир свој Хилендар дође за времена, и венча православним обредом брата свога Стевана, првовенчаног на престо српски за краља.

И тако св. Сава одржа престо српски, па одржа и народ српски у Православљу.

Тако је била дивна ревност Светитеља нашега, да се наука његова распростирала као мирис побожности.

И његова скрушена молитва била је кадра да утврди Србе у вери православној, тако и данас, кад Србин вели да је Србин, он разуме, да је вере православне.

Тако постаде код Срба значајна вера, скопчана са народношћу!

И тако по речима св. апостола Павла: *ми смо данас Христов мирис Богу и међу онима, који се спасавају* (2. Кор. II, 15).

Не заборавите, браћо, да је у оно доба дивно било осећање народа српскога, те је усрдно примао речи и поуку Архипастира свога; примао је народ науку његову, јер је увидео, да му свете речи излазе из срца чиста, из срца милосрдна, из срца пуна љубави и побожности.

А како не би примио свету науку од родољубива пастира рођена у светлом владалачком дому славних Неманића, коме Срби беху одани усрдно.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Име Неманића кадро је било да узвиси Србију на краљевство, па да узвиси и на царство.

Име Неманића Саве кадро би да избави Србе из заблуде, да просвети Србе светлошћу јеванђеоском, која се не ће угасити до века.

И ти, Србине, још и данас са утехом можеш се дичити, да ти је прошлост некада славна била.

Дичити се можеш и данашњим Светитељем, јер ти је он доказ, да је лоза Неманића некад владала славно народом српским.

И као што се онда у слави узвисио народ српски, треба и данас у понижењу свом, — у неслези својој и раздору своме, тој невољи нашој љутој, да се обрати угоднику Божјем, Светитељу Сави, и да га усрдно моли, да би он приступио ка престолу, па да замоли Спаситеља нашега, да се смиљује на нас, да нас *уразуми о путу заповести својих, па да нам покаже пути наредаба својих* (Псал. 119, 33), те да нас одржи у животу.

Теби се обраћам, љубљени Спаситељу наш и говорим ти речима Давидовим: *Ти си подарио светоме Сави, угоднику своме, све, што му је срце желело, и молитве уста његових писи одбио* (Псал. 21, 2).

Ти учини, Господе, да слава Светитеља Саве велика постаде, помоћу Твојом; славу си и красоту метнуо на њ.

Дао си му благослове и дао си му власт да благосиља и да изводи на прави пут праоце наше.

Ради имена свога, Господе, погледај на нас, и молитвама угодника свога светог Саве, погажи нам пут, који ћемо да изаберемо на овоме свету, јер ево ми се бојимо Тебе.

И ја, као недостојни слуга твој, Тебе призивам, смиљуј се на мене, и услиши ме.

Срце моје говори пред Тобом, што си рекао: тражише лице Моје; тражим лице Твоје, Господе! (Псал. 27, 8).

Не призивам Те мене ради и не молим Те да испуниш молбу моју, но да погледаш на овде сакупљено стадо Твоје, па да се смиљујеш на овај смерни народ, који од Тебе очекује богате милости.

Учини, Господе, да се овај народ боји Тебе, како би му благо било, што му омиљене заповести Твоје.

Па као таковоме, да *буде силно на земљи*

семе његово, род праведнички да буде благословен (Псал. 112, 2).

Јер си Ти онај, пред чијим је лицем обиље радости, и Ти си онај, у чијој је десници утеха до века.

Обрадуј народ овај, који Ти скромно припада с молитвом, и десницом милости Твоје утеши га. Амин.

Прослава дана св. Саве у Српском Сиону.

Дан српскога Светитеља и Просветитеља, св. Саве, прослављен је и ове године у Српском Сиону, у Карловцима, црквеним и школским слављем и слављем у патријарашком двору.

Пре св. литургије обавио је протопрезвитер Јеремић мало водоосвећење у основној српској школи, у присуству школске деце и наставничког особља. После водоосвећења појала су деца тропар и химну Светосавску, декламовала красне песме у помен Светитеља, а једна ученица избеседила је и животопис Светитеља. Затим су сва школска деца са наставницама целивала часни крст и прилагала на *Фонд Св. Саве*, који лепо обичај већ од неколико година постоји.

Због олаког побољевања, Његова Светост, преузвишени господин патријарх *Георгије*, није могао служити св. литургију, него је истој присуствовао у дворској капели.

У саборној цркви начелствовао је при св. литургији архимандрит Крушедолски, вреч. г. *Анатолије Јанковић*. После св. литургије ношена је литургија у Богословију и Гимназију, где је у великој дворани г. архимандрит обавио чин водоосвећења, после којег су шкропљене све школске просторије.

После водоосвећења говорио је у дворани, дупком пуној побожних Срба и Српкиња, најпре катихета гимназијски преч. г. *Иван Маширевић*, а после њега директор гимназијски г. *Василије Вујић*. Оба та говора донећемо у овом листу.

После свога говора прочитао је г. Вујић имена оних ученика Гимназије, који су добили за ову школску годину награде из на то одређених заклада.

У 1 сахат после подне био је свечани ручак у патријарашком двору, што га је благоизволела Његова Светост дати у славу све-

тога спомена Светитељскога и у почаст црквено-школских просветних трудбеника. Званице су били: цело свештенство местно, професори Богословије и Гимназије, те наставници православних српских основних школа.

Његова Светост благоизводела је подићи чашу у славу Божју и Светитеља Саве, а у здравље свију икупљених просветних трудбеника, изразив раду њиховоме своје високо признање.

Његовој Светости имали су част захвалити се и наздравити: ректор Богословије впреч г. протојереј *Јован Вучковић*, директор Гимназије г. *Василије Вујић* и управитељ основних школа преч. г. протојереј *Василије Ђонштангиновић*.

Лепа здравица г. Вучковића изречена је овако:

„Ваша Светости! Гледајући нас данашњега светосавскога дана окупљене око Патријарха свога, Поглавице и Оца, човјек не може, а да се не откине од садашњице и да се не вине у прошлост, па из ње да позове све своје и мило и драго, све, који су му ма чиме угодили, да буду с њиме у часу овом светосавске славе.

Ој, лијепо нас је оставио свети Сава. Као лијепе, једре и снажне маслине оставио нас је свети Сава наш, маслине, његовом светом руком посађане, његовим чистим срцем подигнуте и његовом небеском душом утврђене.

Али, као што у крвавим својим сузама биљежи наш летописац-очевидац, ради гријеха отаца наших снашла су нас тешка искушења. Вихор из Азије ваљуљао је у корјену Савине маслине. Стаде се ломити сâд Савин. Не само гранчице, него и дебеле гране откидаху се са Савиних маслина. И многе падосе на несретно мјесто, гдје и увенуше и иструнуше. А једна се откиде и вихор је однесе у страну земљу, гдје она паде, па и остаде.

Из те гране развија се ево већ преко 200 година стабло живота нашега, живота српскога народа и његове православне цркве у земљама државе, којом данас сретно влада премили и витешки наш Господар, Франц-Јосиф Први. (Бурно: Живио!)

Отргнуту и на страну земљу бачену грану са стабла светим Савом одхрањеног, није било лако у ту земљу усадити и сачувати је да не увене, већ да пусти клице, да буја и расте и у ново стабло да се развије. Савине руке требале су, Савино срце и Савина душа морала се заложити у тај посао! Али Савиних руку нема у свијету много, Савино срце не куца у грудима сваког човјека, Савина душа није сваком смртном дана. Па зато и није посао одгајања са Сави на стабла одтргнуте гране могао поћи сигурно и брзо. Застајало се, пуштало се да закржља, лијечиле су се ране и повреде и опет се кретало и покрет прекидао. Није било свагда Савиних руку, његова срца и његове душе. А кад се посла и прихватиле руке попут Савиних и срце попут Савина и душа попут Савине душе, онда су или други силом својом, премоћу својом, или лукавством својим те руке спутавали и срце то стјешњавали и душу ту гњечили, или смо пак ми сами у неслози, немару, злоћи и неразбору својему то чинили!

Па зар је чудо, да су ријетки кораци у напредовању нашем?! Рекао бих, да се броје од сто до сто година!

На раскршћу првог стогодишња стоји нам слика вриједнога митрополита *Стефана Сирашимировића*, (Слава му!) а на раскреници другог стогодишња гледамо патника, патријарха *Георгија*, Светост Вашу. (Одушевљено: Живио! при којем све званице устају са својих места) и свјedoци смо подвига Ваших око закржљала стабла, које се развија из отргнуте са Савине маслине гране и гледамо како се руке Ваше спутавају и срце Ваше дави и душа Ваша притискује, али се отима и ради и онда, када би човјек мислио да ће под теретом бола душе и срца клонути и малаксати.

Не бих хтио својим ријечима и мислима цртати стање, у каквом је Светост Ваша управу над црквом нашом примила. Како сам худе среће, могло би ми се добацити да претјерујем, или још и горе што, кад бих својим ријечима истину посвједочио. Зато прибјегавам ријечима по-

носа нашег из Ђелије оне гргетешке, архимандрита Илариона, који је над гробовима наших поглаварâ, а некако баш пред долазак Светости Ваше на управу над црквом нашом, јаукнуо јауком народне наше тугованке:

„Како бисте, како преминусте.
„А како ли робље остависте!“

Тако је ето стање било. У јауку том све је казано!

А на јаук поноса нашега, на вапај архимандрита Илариона, послао нам је Бог Светост Вашу, да урадите оно што пријетци Ваши или не могоше, или не хтједоше. (Бурно: Живио!)

Примивши управу над црквом нашом, Светост Ваша учинила је, ако и не све, али свакако сразмјерно много.

Једно још остаје, да се учини. Оно, ради чега је понос наш онако тужно јаукнуо над гробовима оних, који су прије Вас на столици поглаварства нашег еједили.

Да, прошло је сто година, како је покренуто питање о семинарији богословској, или правије, о интернату богословијском. И наступило је вријеме, да се и у том корак напријед учини, и мисао у дјело приведе.

Ви хоћете да мисао ту оживотворите, а тијем животу нашем подлогу боље да утврдите.

И ето стоји Светост Ваша пред најпречим дјелом, ради којег је понос наш онако јаукао, стојите пред дјелом мучним и тешким, а које треба да буде круна свему раду Вашем, круна сјајна и свијетла, да покољењима блиста, казујући му о срцу и души патријарха Георгија. (Бурно: Живио!)

И у часу овом, кад смо сви овдје, сво ме, да у име другога мојих и у име своје, благодарећи на свему што је Светост Ваша добра учинила, замолим у Бога и светога Саве, да Вам помогну, да преважно дјело сретно започнете и још сретније у сваком погледу и завршите.

Други последије вас могу можда и више учинити, али Вама ће остати право да речете: учинио сам што прије мене нико не учини!

Бог, по молитвама, светога Саве, св. Димитрија и св. Георгија, нека Вам у послу том на помоћи буде, а кад га свршите нека Вас држи у кријепком здрављу, да можете дуго уживати у плодовима дјела тога, а уз то још и друга добра дјела чинити на многоа мјеста! Живио!“ (Одобравање и бурно: Живио!)

Из одушевљеног клицања изви се заносна песма „Пшти вєкодџагѡ вѡ жизнь...“ а Његова Светост, примајући милостиво ову здравицу, рече, окренут наздрављачу: „Бог ће дати, па ће добро бити.“

Из Угарске Делегације.

Ради интересантности, доносимо извадак из значајног говора што га је делегат г. Ђорђе ил. Ђурковић држао у овогодишњој делегацији угарској, и говора преузвишенога г. заједничког министра Калаја, којим је одговорио г. Ђурковићу, у питању конфесионалних одисаја у окупираним земљама.

Ђорђе ил. Ђурковић:

Ја сам у пређашњим годинама више пута говорио о потребама унутрашњег уређења појединих вероисповести, нарочито источно-православне цркве. Ја сам пре десет година ургирао организацију црквених опћина и епархија, али господин министар је увек одговарао, да он чека на дотичне предлоге митрополита, а такових још нема, а он, као да се не би рад мешати у унутрашње одношаје појединих вероисповести. Мени се чини, да покојни митрополит сарајевски услед своје старости није могао за ту сврху имати потребне снаге и иницијативе, али влада, која је иначе у свима гранама јавнога живота у Босни пуна добре воље и zgodних смерова, могла је и у овом питању бити мало одлучнија. Да је тога било, не би ваљда дошло до онох неспоразумака, меморандума и статута, с којима се данас влада — поред све своје опрезности према аутономији православне цркве — инак мора да бави и да се бори.

Било како му драго, ја се после више година опет враћам на ове конфесионалне одношаје у Босни и Херцеговини за то, јер су многа овамо спадајућа питања услед разних догађаја постала актуална, па и акутна. Не да се норећи, да су се онамо преко Саве, појавиле

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

неке нове струје, које данас узнемирују расположење духова тамошњег грађанства. Његова преузвишеност зна — као извртан познавалац одношаја на истоку — много боље од мене, колика важност припада вероисповедним питањима међу народима на Балкану, дакле и у Босни и Херцеговини. У вероисповести и у њеним устројствима се концентришу не само народни осећаји, него сви погледи на живот и свет, по који пут и цела култура дотичнога народа, тако, да осим вероисповедног живота нема, а и не може ни да буде, политичког живота. Сасвим је разумљиво, да се сукоби на том пољу могу на који пут да изазову заиста непобедиву пасивну противност, а по који пут и отворени отпор. Па кад дође до незадовољства, до тужбе и жалбе, онда бива често, да се из сасвим других — личних, рецимо, и поместних — узрока, настали покрети пренашају и расправљају на пољу црквеном и вероисповедно-школском.

Тако је то увек било под отоманском владавином; а тако је мање више и данас у Босни и Херцеговини. То прилично јасно доказују последњи покрети међу православнима и мухамеданцима, израженим у више споменутим меморандумима. Ови списи су путем опетованих депутација предани бос.-херц. влади, па и на другим меродавним местима. Ја не ћу да улазим подробно у садржину ових меморандума, јер ми је добро познато, како се ти списи обично састављају, било од невештих људи, било од страних људи, који живу од туђега немира, па по који пут и у својој неспособности заведу неуког Босанца на странпутицу, о којој овај у почетку свога покрета ни сањао није. Али нека је садржина тих меморандума у појединостима макар колико погрешна или претерана, за мене је свакако већ екзистенција т. ј. биће тих меморандума један симптом, један знак јавног расположења — па макар и мањине — дотичних вероисповести. Не да се замислити, да ће читава skupина мање више угледних људи без сваког узрока и само од обести годину или две путовати од Сарајева до Беча, па и до Цариграда. Признајем драге воље, да су многи од тих православних и мухамеданаца заведени и надражени, да они по који пут у својим тужбама постојеће околности претерано или неистинито представљају, али не да се опет ни то порећи, да у оваким случајевима мора ипак бити неких за владу и земљу непријатних расположења у на-

роду, на која се дотични путници и тужитељи — макар из сасвим других разлога — позивати могу. Дакле, не толико садржина, него само биће тих меморандума православних и мухамеданских јесте важно и одлучно за мене, кад хоћу да просудим оне расположење духова у Босни и Херцеговини.

Велики дио тих меморандума тражи устројство унутрашњих одношаја православне и мухамеданске вероисповести. Преузвишени господин министар је пре толико година, како већ рекох, мени дао одговор: да влада дотичну иницијативу оставља потпуно црквеним великодостојанственицима и да влада не ће сувише да утиче на овака устројства. Ја мислим, да је ово начело сасма праведно, али држим и то, да кад се већ влада босанска, тако рећи, меша у све гране и потхвате јавног, било привредног, било културног живота — и то све само ради тога, да напредак буде што скорији и што брже — онда не би влади нитко замерео, кад би она уз своје право највишег надзора мудро утицала на рад око унутрашњег устројства православне и мухамеданске цркве. То би било не само целисходно, него и праведно, а нарочито са политичког гледишта сасвим потребно.

Него нису, славни одборе, само таква устројства нужна, која задовољство и покој дотичних вероисповести зајамчују, него је потребан за јавни поредак и мир међу свима вероисповестима, које се налазе у Босни и Херцеговини. Тај последњи мир је данас прилично поремећен, па ако већ влада баш нама ни права ни воље, да се меша у рад око стварања споменутих устројстава, свакако је њена дужност, да озбиљно размишља и поради око тога, како би се узоставио потпуни мир међу вероисповестима у поседнутим земљама. Ја не ћу да улазим у појединости, а то нарочито према узвишеноме г. министру није потребно, јер он боље зна, него ја, од куд долазе и када полазе валови преревних тежња повређених чустава на овом пољу. Ако је борба на политичком и на друштвеном пољу дозвољена, па и много пута и здрава, она је сасма сувишна на пољу верском, које је тако важно и тако осетљиво, као што сам већ пре разложио.

Познајући верску толеранцију и објективност госп. министра у том погледу, ја очекујем са поуздањем и великом надом, да ће он сваком рушењу мира међу вероисповестима — макар

од куд долазили дотични покушаји — с оном одлучношћу и строгошћу, која је баш њему својствена, стати на пут. Повест доказује небројено пута, да захвалност народа за иначе обилато дарована материјална и привредна добра у онај час престаје, кад владе заборављају на традиционална чувства народна, или кад оне та чувства шта више и вређају, или кад преревни, без осећаја и симпатија према народу делујући бирократизам, макар и у најбољој намери, постаје народима теготан или несносан.

(Свршиће се.)

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Впреосвештена господа епископи) *Лукијан Богдановић* и *Митрофан Шевић*, бавили су се прошле Недеље и понедеоника у патријарашкој резиденцији, као мили гости Његове Светости. Впреосвештени епископи отпутовали су у уторак у епископску резиденцију у Нови Сад, где ће впреосв. г. епископ *Лукијан* боравити, као мио гост впреосв. г. епископа Бачкога до после дана Св. Саве. Св. литургију на дан Светитеља Саве богослужиће у саборној Новосадској цркви впреосв. г. епископ *Лукијан*.

(Седнице Архидијецезалних Епархијских власти.) Архидијецезални Административни Одбор сазван је у седницу за дан 18 (30) јануара о. г. а Конзисторија за дан 19 (31) јануара.

(Нова задужбина св. патријарха Георгија Бранковића.) Његова Светост патријарх српски Георгије Бранковић изволео је у Кулину у Бачкој, као у месту свога рођења, пре више година установити закладу од 30 јутара добре ораће земље за подизање и издржавање женске основне школе. Ове године дарешљивошћу основатеља потпуно је завршено лено школско здање и у њему школска дворана са наментајем и стан за учитељицу са вртом. Школско ово здање вреди 4600 фор. а. вр. и већ је готово, а може служити за углед ваљаног сеоског школског здања. Преузвишени основатељ задржао је себи право наименовања учитељице за ово учитељско место, с платом од 300 фор., слободним станом и 50 фор. за огревину и чистење школе. За учитељицу наименована је Вјера Јагеровићева оспособљена учитељица из Сомбора, која је већ и

од Е. Ш. Одбора Бачког у звању своје потврђена. Нека је слава и хвала великом добротвору српске школе, преузвишеном г. Георгију патријарху!

(„Ш. Л.“)

У Босни и Херцеговини.

Нашим читаоцима познат је покрет православних Срба световњака у Босни и Херцеговини, у питању уређења автономних црквених односа у тамошњој православној српској цркви.

Захтеви тога покрета добили су г. 1898 најшири, но уједно и најнеупутнији израз свој, у познатом монструозном уставу, што га је поменути првацима — по наручбини — израдио др. Гаврила, на најширој и најемешнијој основи радијалскога демократизма, који не може ни у једној цркви наћи одзива, у ни једне државне власти потпоре.

Но осим самих захтева и претензија тога покрета, акција његова је већ у начину свога спровођења била одмах у почетку непогођена, странпутична. После горко стеченога искуства, увидели су то, хвала Богу, а хвала и увиђавности народних првака — и они сами, те су својој акцији у најновије време дали коректан правац, а своје захтеве свели и у границе могућности и на становиште према својој цркви лојално.

Сетивши се, сигурно, и оне мудре своје српске: „Тешко своме без својега“, обратили су се они својим Архијерејима, да с њима и у својој кући своју ствар расправе. Ступили су у преговоре са оним фактором у цркви, који је једини надлежан и овлаштен, да у цркви односе уређује, да световњацима круг њихове автономije одређује. Докле су ти преговори дошли, и са каквим резултатом, позитивно не можемо ништа рећи. Последњих дана јављало се из Сарајева, да преговори резултују већ готовим споразумом, а да су се водили на темељу штатута што су израдили впреосв. господа митрополити. Као доказ, да је споразум постигнут, наводи се околност, да су световни прваци, г. г. Јефтановић, Шола и Кујунџић били о Новој Години на честитци код впреосв. г. митрополита Мандића.

Судећи и по одстуиној изјави проте Јунгића са уредништва „Источника“, по којој су тамошње „црквено народне прилике узеле повољнији вид, те са оправданом надом изгледа, да ће одношај тамошњи узети правилаи ток“, — вољни смо веровати, да у пуштеној вести о постигнутом споразуму првака световних са црквеним поглавицама има истине. Вољни смо то веровати, јер да тако буде —

од срца желимо, и радоваћемо се, ако нас у скоро и са надлежне стране о томе споразуму увере. Ако се вести о споразуму потврде, православној српској цркви у Босни и Херцеговини настаће лепши дани, мира љубави, рада и напретка. А нема разлога, да свему томе не изађе на сусрет и државна власт. Дај Боже, да нас радост посестримске цркве што пре пуном радошћу развесели!

У Србији.

(Архимандрит **Никифор Дучић**.) Петроградска Духовна Академија, ценећи плодан и обилатан рад на црквеној књижевности митроноснога архимандрита г. **Никифора Дучића**, изабрала га је за свога почаснога члана.

(За протопрезвитера **Ужичког**.) на место рашчињенога протопрезвитера Милана Ђурића, постављен је свештеник Добрињски и посланик Краљев на Народној Скупштини — Миленко Поповић.

(Свечани скуп Академије Наука) — На прошлом скупу Академије Наука, проглашен је за академика г. **д-р Михајло Петровић** професор Велике Школе. Скуп је отворио, тачно у 4 часа по подне, г. **Сима Лозанић**, председник Академије Наука, који је позвао новог академика да прочита своју расправу. За овим је г. Петровић прочитао извод из своје велике расправе: „О математичкој теорији активитета“, која ће се цела одштампати. Читање његово трајало је непун сахат. После његова читања председник је нагласио, да је г. Мих. Петровић испунио све услове, који се траже по § 14. закона о Академији Наука и да га за то, по праву, који му исти закон даје, проглашује за члана Српске Краљевске Академије Наука. Затим су настала честитања. Овом свечаном скупу присуствовали су поред председника, још и 10 чланова Академије Наука, неколико професора Велике Школе, већи број професора гимназијских и велики број великошколаца.

(Хилендарска застава) — Застава, коју је Његово Величанство Краљ Александар дао начинити на дар манастиру Хилендару, у пуном је смислу Краљевски дар. Она се одликује величином, лепим смишљајем и ванредно лепом и тачном израдом. Грађена је од црвене свиле и богато је извезена златом и свилом разне боје. Удешена је, да се при литијама носи о високим моткама. На средини једне стране њене израђен је од кадифе, сребра, злата и свиле Краљевски грб, окићен орденом Кнеза Лазара. Око грба су гране с љиљановим цветом. Дуж ивица вијугају се гране и цветови, а на доњим крајевима

заставе светле се у засебним оквирима и међу преплетима, крст и писмена алфа и омега. Изнад свега тога, а на засебном пољу, извезен је натпис који казује, да заставу српској царској лаври Хилендару, поклања Српски Краљ Александар I. у спомен Свога бављења 21.—25. марта 1896. На средини друге стране извезени су цели ликови Св. Симеуна Немање и Св. Саве, који заједно држе облик цркве хилендарске. Око њих су размештени попрени ликови четири владара ктитора Хилендару, и то, лик Краља Уроша, Краља Милутина, Цара Душана и Цара Лазара. Дуж ивице ове стране ређају се између грана и цветова, штитићи са по белим крстом или по белим орлом на црвеном пољу. Доњи делови стране ове обилују украсима од злата, свиле и камења разне боје, а горњи део њен носи, уз Краљевски монограм, златом извезену посвету овога дара Господу Богу, у име велељепија Дома Његова. Одоздо сву заставу красе ливене златне гране са сребрним љиљановим цветовима, изнад којих се диже од злата и емаља грађен крст. Врхови у главних мотака украшени су ливеним Краљевским монограмом у венцу од лишћа. Садржина ове заставе, ликови на њој и украси, гране и цветови, изведени су према старим, српским образцима, а сама израда иглом, изведена је највећом вештином, ванредном тачношћу и најодабранијим укусом. Застава је рађена у Бечу, у познатој старој радионици Е. Ерикла и Швајгера. Застава биће изложена у сали Велике Школе до четвртка 30. децембра по подне.

(Б. Н.)

(Трговачка Академија.) Министар народне привреде, у Србији поднео је Народној Скупштини законски предлог о установљењу Трговачке Академије, која ће заменити досадању Трговачку Школу. Народна Скупштина је законску основу претресла и примила.

(Србија у сликама.) Кроз кратко време ући ће у штампу прва свеска албума: *Србија у сликама*, из богате фотографске збирке професора Ђоке М. Станојевића у Београду. У првој свесци албума изаћи ће 16 слика наших најинтереснијих предела и типова. Албум ће изаћи у три издања од 12, 6 и 3 динара.

У Русији.

(Руско учитељство на Париској изложби) Руски министар просвете одредио је 50.000 рубаља за оне учитеље и учитељице, који ће посетити овогодишњу Париску изложбу. На изложбу ће ићи 150 учитеља и учитељица, те ће свако од њих добити у ту целу око 330 рубаља. Кад им може бити — лепо је и добро је. Добро би било и за нас.

Напомена.

Пошто је време, да црквене општине подносе епархијским административним одборима „Сумарне исказе о стању црквено-општинских благајни“ и Датке инвентару коренитог иметка црквено-општинског“; упозорују се исте, да нужне табаке за то у потписатој штампарији добити могу, и то прве по 4 фил., а друге по 8 фил. табак.

Српска Манастирска Штампарија
у Карловцима.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ad бр. К. 1028/678 ex 1899.

Е Д И К Т 2 3-3

Позива се Савка Руски, која је свога супруга Милоша Руског из Каменице згодно напустила и незнано у свет отишла, да у року од шест месеци рачунајући од дана првога уврштења овог едикта у новинама, или сама лично овој конзисторији предстане или место свога садањег борављења означи. У противном случају ће се против ње започета бракоразводна парница и без ње довршити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловци 30. новембра (12. децембра) 1899.

Председништво
архијидејевалне конзисторије

Ad бр. К. 1053/679 ex 1899.

Е Д И К Т 3 3-3

Позива се Зорица Страживук рођ. Кривајић, која је супруга свог Ђоку Страживука из Батајнице згодно напустила и незнано куд отишла, да у року од шест месеци, рачунајући од првог дана уврштења едикта овог у новинама или сама лично овој конзисторији предстане или место свога садањег пребивања назначи. У противном случају ће се против ње поведена бракоразводна парница и без ње довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловцима 30. новембра (12. децембра) 1899.

Председништво
архијидејевалне конзисторије.

Ad бр. К. 1050/680 ex 1899.

Е Д И К Т 4 3-3

Позива се Катарина Томић рођ. Љубинковић која је супруга свога Ђоку Томића из Земуна (горња варош) згодно оставила и незнано куда

у свет отишла, да у року од шест месеци, рачунајући од дана првог уврштења овог едикта у новинама, овој конзисторији или сама лично предстане или место свога садањег боравка пријави. У противном случају ће се против ње започета бракоразводна парница и без ње довршити.

Из седнице архид. конзисторије, држане у Карловци 30. новембра (12. децембра) 1899.

Председништво
архијидејевалне конзисторије.

СТЕЧАЈ 1 3-3

На основу решења месног школског одбора бр. 7. 1899., а по одобрењу сл. ЕШОдбора бр. Ш. 872 и 911/622. овим се расписује стечај на једно новоустановљено учитељско место, срп. вероисповедне мешовите школе.

Редовна плата је учитељице 300 фор. годишње, месечно у напред са законом прописаним квинквеналом; слободан стан с баштом; за грејање и чишћење школе 15 фор. огрев зимњи. колико је нужно (сламе).

Осим дужности школском Уредбом прописаних, изабраној учитељици спадаће у дужност, још и обучавање деце женском ручном раду.

Компетенткиње имају доказати, да су учитељску школу у Сомбору свршиле, и испит из мађарског језика положили.

Молбенице са нужним сведоџбама, имају се до св. Три Јерарха, т. ј. 30. јануара 1900. год. месном школском одбору поднети.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Падеју (Szerb Padé Torontál) 2. (24.) децембра 1899. год.

Душан Бешлић Ђ Јовановић
учитељ-неровођа председник шк. одбора.

Ad К. 427/595 ex 1899.

6 1-3

СТЕЧАЈ

Ради сталног попуњења упражњеног места срп. правосл. пароха I. плаћеног разреда у Темишвару-граду (1000 фор. плате, 600 фор. сесијоналног еквивалента и стан у нарави), с којим је местом скончано и звање окружног протопрезвитера темишварског, отвара се овим стечајем пријавним роком од шест седмица, рачунајући од дана првог обнародовања овог стечаја у „Срп. Сиону.“

Из седнице епархијске конзисторије држане у Темишвару 14. (26.) децембра 1899. год

Председништво.

„Српски Сион“ излази сваке нед. на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на! годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожича у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова, а за жиг сваки пут по 60 филира. — Неплаћена писма се не примају, — Рукописи се враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.